

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1073676/1

ב"ה

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אלמליח, הרב מיכאל עמוס, הרב מימון נהרי

המערער:	ת"ז	(ע"י ב"כ עו"ד ברוך אבוקרט)
נגד		
המשיבה:	ת"ז	(ע"י ב"כ עו"ד איל מנחם)

הנדון: חלוקת רכוש - כריכה

פסק דין

הוגש בפנינו ערעור האיש על החלטת ביה"ד האזורי מתאריך 29.2.2016 וז"ל "

4. לאור האמור, בית הדין מקבל את דרישת האשה-הנתבעת בתיק זה לקבלת מחצית זכות מבית המגורים הרשום ע"ש הבעל.

5. ברם, בית הדין לא מצא עילה להפעיל את סעיף 8 (2) בתיק זה לחלוקה לא שווה בנכסי הצדדים, מלבד האמור לעיל.

בשני דיונים שהיו בפנינו [בביה"ד הגדול] ניסה ביה"ד להביא את הצדדים לפשרה אולם הניסיון לא צלח.

רקע למתן פס"ד

לאמיתו של דבר הערעור הוא על החלטת ביה"ד קמא לתת לאשה את מחצית מדירת המגורים נשוא הערעור אשר גרו בה הצדדים שנים רבות הבנויה על קרקע שירש המערער ועדיין גם הקרקע וגם הבית שנבנה על הקרקע רשומים על שם המערער.

נבאר תקציר העובדות הרלוונטי כפי שעולה מהחומר אשר בפנינו.

- הצדדים נישאו בשנת 82 ולהם שלושה ילדים בגירים.
- בתאריך 02.2013 הגיש המערער תביעת גרושין לטענתו בכתב התביעה מאחר וגילה כי אשתו בגדה בו.
- לאחר מספר דיונים בית הדין האזורי חייב את המשיבה בגט לאחר העיון בחומר שבתיק.
- במעשה בית דין נרשם כי המשיבה אסורה להינשא למערער ואם תהיה מעוניינת להינשא לגבר הזר מר [REDACTED] יש לערוך בירור.
- אביו של המערער נפטר קודם נישואי הצדדים ובהמשך אף הסבא והסבתא נפטרו לבית עולמם והמערער ירש מהם חמשה נכסים משפחתיים וכן קרקע משפחתית.
- המערער נקשר בעסקת קומבינציה עם חברת בניה שבתמורה למתן 3/4 מזכויות בקרקע התחייבה החברה לבנות את הדירה נשוא הערעור וכן לשלם למערער עוד סכום מסוים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ז. ביה"ד קמא פסק כי למשיבה מגיע מחצית מהתמורה לא רק מהשבח שהושבחה הקרקע קרי מהבית שנבנה ע"ג קרקע אלא גם משווי הקרקע שקיבל המערער בירושה .

ח. ביה"ד קמא נימק את פסק דינו בהרחבה על פי מספר פסקי דין שניתנו ע"י בג"ץ שבמקום שהוכח כי היתה כוונת שיתוף הרי גם נכס חיצוני [כגון ירושה] שרשום על שם אחד מהצדדים נכנס לחלוקה באיזון המשאבים בבני זוג שחל עליהם חוק יחסי ממון.

טיעוני הצדדים הובאו בפרוטרוט במבוא לפסק הדין נשוא הערעור.

נביא בקצרה מה הפסיקה קובעת [בפס"ר של ביה"ד קמא הובאו בהרחבה מספר פסיקות אזרחיות עם ציוני המקורות לפסיקה]

א. מי מוחזק בנכס

לאורך כל הפסיקה נקבע כי מי שמוחזק בנכס מי שהיה רשום קודם שנישאו הצדדים וחל עליו [חוק יחסי ממון](#), התשל"ג-1973 (להלן: חוק יחסי ממון או החוק), אשר קובע [בסעיף 5\(א\)\(1\)](#) כי נכס שהיה בבעלות אחד מבני הזוג ערב הנישואין אינו נכלל במאסת הנכסים המשותפים ולכן לא יכלל בהסדר איזון המשאבים. ולכן הצד השני הטוען לזכויות בנכס זה עליו מוטלת ההוכחה כי היתה כוונת שיתוף בנכס זה .

הנה, אף שזה נכס חיצוני ולא נכנס למאסת הנכסים המשותפים מכל מקום במקום שהוכח כי היתה כוונת שיתוף הרי שגם נכס זה נכנס לנכסים המשותפים אשר אמורים להתחלק ומכל מקום כל זמן שלא הוכח הרי שמי שרשום על שמו הוא המוחזק .

ראה פסיקת בית המשפט העליון [ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, פ"ד מט(3) 529 (1995) (להלן: עניין יעקובי); רע"א 8672/00 אבו רומי נ' אבו רומי, פ"ד נו(6) 175 (2002) (להלן: עניין אבו רומי); ע"א 7687/04 ששון נ' ששון, פ"ד נט(5) 596, 614 (2005) (להלן: עניין ששון)], כי ניתן להוכיח כוונת שיתוף ספציפית גם ב"נכס חיצוני" וזאת מכוח הדין הכללי – דיני החוזים, דיני הקניין, דיני הנאמנות וכיו"ב – כאשר נטל ההוכחה מוטל על הטוען לכוונת השיתוף ב"נכס החיצוני" וכאשר כל מקרה נבחן על פי נסיבותיו.

ב. מה הם הראיות לכוונת שיתוף

עוד נקבע "לא די בעצם קיומם של חיי נישואין משותפים, אף שהיו ממושכים, כדי לקבוע שיתוף בדירת מגורים מכוח דין כללי. שאם תאמר כן, נמצאת מכניס בדלת אחורית את חזקת השיתוף, שלשיטתי איננה חלה במקביל ל[חוק יחסי ממון](#).....

על מנת שתוקנה זכויות בדירת מגורים הרשומה על שם בן הזוג האחד לבן הזוג האחר, על האחרון להראות נסיבות עובדתיות, נוסף על עצם קיום הנישואין, שמהן ניתן להסיק – מכוח הדין הכללי – הקניית זכויות בדירת המגורים" [השופט ט' שטרסברג-כהן בעניין אבו רומי בעמ' 183 (ההדגשות הוספו, י.ד.)].

עוד נקבע בפסיקה כי בנוסף לנישואין ממושכים ככל שיהיו צריך עוד דבר מה שיוכיח כי היתה כוונת שיתוף בנכס חיצוני

היוצא מהפסיקה כי כדי להוכיח כי היתה כוונת שיתוף צריך מלבד הנישואין והמגורים של הצדדים לתקופה ממושכת צריך גם דבר מה שמעיד על כוונת שיתוף

ג. מהם הפרמטרים אשר יש בהם כדי להעיד כי היה דבר מה נוסף

בפסיקה נכתבו מספק פרמטרים אם כי ודאי שלא דוקא אלו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בפס"ד של כב' השופט השופט י' עמית כתב לטעמי, לצורך משקלו של אותו "דבר מה נוסף" הנדרש להוכחת כוונת שיתוף ספציפי יש להקל לגבי דירת המגורים לעומת נכסים אחרים שהובאו לנישואין על ידי אחד מבני הזוג.

אציין להלן מספר פרמטרים אשר יש להביא בחשבון בדוננו בשאלה אם להכיר בשיתוף ספציפי בדירת המגורים:

(-) האם הדירה הובאה על ידי אחד מבני הזוג לנישואין (כמו במקרה דנן) או נרכשה על ידי אחד מבני הזוג לאחר הנישואין.

(-) האם הדירה נתקבלה בתקופת הנישואין מכוח ירושה או מתנה, שאז נדרשת לטעמי מידה גדולה יותר של הוכחה. הדבר נכון במיוחד לגבי דירה שנתקבלה במתנה במהלך תקופת הנישואין, מן הטעם שיש ליתן משקל לכך שנותן המתנה בחר להעניקה רק לאחד מבני הזוג ולכך שבן הזוג השני הסכים, גם אם בשתיקה, כי הדירה שנתקבלה במתנה תירשם רק על שם בן הזוג מקבל המתנה.

(-) האם גם לבן הזוג השני יש דירת מגורים או נכס חיצוני אחר שהביא עמו לנישואיו ואשר נותר רשום על שמו.

(-) אורך התקופה בה הדירה הייתה רשומה על שם אחד מבני הזוג ומספר השנים בהם התגוררו בני הזוג בדירה (ככל שהתקופה קצרה יותר נדרשת מידה רבה יותר של הוכחה לשיתוף בדירה).

(-) אורך חיי הנישואין עד לקרע או עד לגירושין (ככל שתקופת הנישואין קצרה יותר נדרשת מידה רבה יותר של הוכחה לשיתוף בדירה).

(-) האם ניטלה הלוואה בגינה נרשם משכון/משכנתא על הדירה, ואשר שולמה לאורך השנים על ידי בני הזוג במשותף.

(-) שיפוץ מסיבי או תוספת בניה מהותית שמומנה על ידי שני בני הזוג.

(-) התנהגות הצדדים - אווירה כללית של שיתוף ושל מאמץ משותף.

(-) נסיבות ספציפיות נוספות כגון יצירת מצג בפני בן הזוג השני.

וכמובן השקעה משמעותית בדירה ע"י מתן כספים או השקעה של בן הזוג במאמץ משותף לפרנסת המשפחה וכי תרומתה של האשה היתה גדולה יותר מבלי לקבוע מסמרות,

מובן כי הפרמטרים המנויים לעיל - ואשר חלקם "מושך" לכיוונים מנוגדים - אינם רשימה סגורה, וכל מקרה יידון לגופו.

ד. מסקנת פס"ד של ביה"ד קמא

"ובכן, נראה לקבוע כי בנסיבות דין התקיימו התנאים והפרמטרים האמורים בפסיקה הנ"ל. כאמור לעיל, הצדדים סגרו חדר משחקים, כולל צבע וצנרת בחדר, כשהבן הגדול היה חייל, סגרו מקום בקיר גבס, ושברו את המדרגות והצנרת. כן הצדדים החליפו קרמיקות ואינסטלציה, כן בנו מטבח על חשבונם. כך שנראה שהשיפוץ שבוצע לא היה מינורי ושגרת, ונראה שתואם לנדרש בפסיקה. נראה כי השיפוץ שנעשה, שמבחינה עובדתית היה מוסכם על שני הצדדים, וכמתואר לעיל, יש בו כדי להוכיח שיתוף.

לכך נצרך אף את התקופה הארוכה, בת 20 שנה, בהם גרו הצדדים יחדיו בבית המגורים הנדון.

בנוסף, בית הדין מוצא מקום להניח שאף אווירת שיתוף באשר לבית המגורים שרתה בין הצדדים, זאת לאור דברי התובע בתיק זה שצוטטו לעיל, מהם נראה שהוא ראה את הבית כנכס פוטנציאלי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

משותף, האמור בבוא העת ובעת הצורך לשמש בשווה את שני הצדדים, והצהרה זו נראית ככוונת שיתוף. כן לשונו "אני לא מוכן שחבר שלה יחיה על חשבון פרי עמלנו של שלושים שנה",

ועוד נוסף, בנידון דנן לא עסקינן בבית שהביא עמו הבעל מלפני הנישואין ויתכן ביוזמת שניהם ובסיוע משותף בפן הלוגיסטי, אך נבנה בעסקת קומביניציה מהשטח הקודם שהיה בבעלותו של הבעל, כך שהסיכוי כי בבניית הבית הנוכחי, בית המגורים, היה שיתוף בית הצדדים, הינו סיכוי מעבר לסביר.

לאור כל האמור ולאור הפסיקה העדכנית בסוגיה זו של חלוקת נכס הרשום ע"ש אחד מהצדדים, בית הדין אינו מוצא עילה או אפשרות שלא לחלוק את בית המגורים בין הצדדים, ולאור כל האמור בית הדין מחליט לחרוג מסעיף **סעיף 5(א)(1)** לחוק יחסי ממון הקובע כי נכס שהיה בבעלות אחד מבני הזוג ערב הנישואין אינו נכלל במאסת הנכסים המשותפים ולא ייכלל בהסדר איזון המשאבים.

עד כאן מפסק בית הדין האזורי.

הנה לאחר העיון בפסק דינו של ביה"ד קמא עמדת בית הדין כי בנידון דידן קשה לומר, שאכן הוכח כי היה דבר מה נוסף מלבד העובדה כי הצדדים גרו יחד ולכל הפחות לא יצאנו מידי ספק אם אכן היה דבר מה נוסף.

נבאר דברינו

מתוך דבריהם של ביה"ד קמא משמע שאף הם לא ראו בשיפוץ דבר גדול שיוכיח כי היתה כוונת שיתוף שהרי אף הם כתבו "כך שנראה שהשיפוץ שבוצע לא היה מינורי ושגרת",

ומדוע כתבו לא היה מינורי למה לא כתבו כי השיפוץ אכן היה גדול והיה בו כדי להוכיח על כוונת שיתוף, אלא ודאי ששיפוץ זה לא היה משמעותי.

גם מה שכתבו "אלא עסקינן בבית שנבנה בעת החיים המשותפים ע"ש שני הצדדים", ודאי שאין כוונתם שהבית נבנה ע"ש השקעת שני הצדדים שהרי זה נבנה ע"ש השקעתו של המערער בלבד בעסקת קומביניציה על קרקע שירש המערער מהוריו אלא כוונתו שהיה לאשה בחלק הלוגיסטי בבניה, וכי יעלה על הדעת סיוע כזה או אחר בהחתמת או העברה של מסמכים יעיד על כוונת שיתוף?

זאת ועוד ביה"ד קמא הורה לצדדים להמציא הוכחות ועדים לאחר שב"כ המשיבה טען כי בידו מסמכים המעידים על לקיחת הלוואות מהבנקים וכן עדים להשבחת הנכסים ע"ש הצדדים והוא התחייב להגישם תוך שבוע מהחלטת ביה"ד קמא שניתנה 15.9.2014 מסמכים כאלו לא הוגשו לבית הדין והדבר אומר דרשני.

זאת ועוד הצדדים חלוקים מאיזה כספים אכן נעשו אותם שיפוצים, בעוד שהמשיבה טוענת כי הם נעשו מכספים משותפים, המערער טוען כי בזמן השיפוץ הראשון המשיבה כלל לא עבדה ואם כן על איזה כספים היא מדברת.

גם הטענה כי בבית המשפט טען המערער כי הוא לא מוכן שהנואף עם אשתו יהנה " מפרי עמלנו" אפשר שכוונתו לנכסים שהצדדים רכשו במהלך נישואיהם ובודאי שדברים אלו נאמרו אחר שגילה כי אשתו נואפת קשה לומר כי כוונתו היתה לתת לה מחצית מרכוש שירש ואפשר שכוונתו היתה על נכסים שקנו במהלך נישואיהם.

ראייה לכך ניתן לראות בדברי המערער בדיון שהתקיים בתאריך ל' בשבט תשע"ג 10.02.2013 בה אמר

הדירה רשומה רק על שמי. זה מירושת ההורים שלי. רציתי לסיים את הסיפור בטוב, אולם לאור מה שאירע, אני לא רואה איך הסיפור מסתיים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כך שכנגד דבריו הסתומים שנאמרו בבית משפט יש דברים ברורים שאמר בפני בית הדין. (בהרכבו הקודם) בנסיבות הללו בית הדין סבור שיש לקבל את טענת המערער בכתב הערעור סעיף 30 למה שאמר בבג"ץ בהקשר שונה.

גם מה שכתבו בכיה"ד קמא "בית הדין מוצא מקום להניח שאף אווירת שיתוף כאשר לבית המגורים שרתה בין הצדדים"

המושג אווירת השיתוף בן בני זוג לא יכול להוות הוכחה כי אכן כוונת אחד הצדדים היתה לתת לצד שכנגד חלק מנכסים הרשומים על שמו אלא אם הוכחה אוירה כזאת במעשים או בהבטחות ובודאי לא בני זוג שאמורים לחיות באותו בית וללון באותה מטה בודאי העדר של שותפות בניהול חיי היום יום היא מתקן להרס חיי המשפחה ולכן אוירה של שותפות צריכה הוכחה של מעשים או דיבורים ברורים שיעידו על כוונה כזאת.

ועתה נבדוק את אותם פרמטרים שהבאנו לעיל האם בנידון דידן קיימים.

האחד. המגרש הוא חלק מירושה של המערער ואף הבית שנבנה עליו מומן ממתן זכויות בניה בקרקע זו שהיא שייכת למערער מכח ירושתו והכל גם המגרש וגם הבית עדיין רשומים על שם המערער בלבד. שנית. מאז ומתמיד הקרקע והבית רשומה על שם המערער.

שלישית. לא נלקחו הלוואות או משכנתאות לצורך בניה או קניה של הבית, ואף שנטענה טענה כביכול על הלוואה מכל מקום לא הובא כל מסמך או ראיה אחרת לטענה זו.

רביעית. השיפוץ [אף אם לטענת המשיבה שהשתתפה בו הרי הבעל מכחיש זאת] וגם אם נעשה לא היה שיפוץ מאסיבי שיש בו להוכיח על כוונת שיתוף.

חמישית. בזמן שנעשה השיפוץ המשיבה כלל לא עבדה.

שישית. המשיבה יוצאת מנישואין אלו עם מחצית מחמשה נכסים שהצדדים רכשו במהלך נישואיהם, בעוד שהמערער נשאר רק עם חלק מכלל הירושה שירש.

שביעית. המשיבה תקופה ארוכה לא עבדה ואף שהתחילה לעבוד פתחה חשבון בנפרד.

שמינית. המשיבה למדה בזמן שהמערער עבד ופרנס את הבית ועתה היא בעלת תואר אקדמי ועובדת ומתפרנסת עם בן זוגה שהיא חייה אתו בעוד שהמערער חסר כושר השתכרות בשל מצבו הרפואי הקשה.

כל הנקודות הללו מעלות ספק וקשה לומר כי היתה כוונת שיתוף ושלזה התכוונו הפסיקות האזרחיות בערכאות השונות. ובודאי כאשר הבסיס לשיתוף הספציפי גם לפי הפסיקה האזרחית מקורה הוא לא בחקיקה מפורשת, (ואדרבה הוראת סעיף 5 (א) (1) לחוק יחסי ממון תשל"ג 1973 מחריגה מאיזון המשאבים נכסים שהיו לבני הזוג ערב הנישואין או שנתנו במתנה או שנתקבלו בירושה), אלא נבנית ומתגבשת מפסיקות של בית המשפט העליון בשנים האחרונות, כשהם מבוססות על כוונת השיתוף של הצד שהנכס רשום על שמו לטובת הצד השני, הרי שרק כאשר בית המשפט / בית הדין נוכח לדעת על סמך אומדנות שונות, שיש כוונה שכזו, רק אז יכריע לטובת השיתוף. לכל הפחות מידי ספק לא יצאנו. ואם כן איך נוכל להוציא ממון מספק מאדם שאין ספק כי מוחזק בו ודאי ובודאי הקרקע שאין עליה עוררין כי היא ירושה לו מאבותיו

עוד יש להוסיף. בנידון דידן האשה בגדה בבעלה חוייבה בגט והוטלו עליה צווי הגבלה ורק לאחר דין ודברים הסכימה לקבל את גיטה.

במקרה זה נשאלת השאלה, האם גם באשה שבגדה יש להניח כי היתה כוונה לשיתוף כי אפשר כי כל אחד אכן מוכן לשיתוף והוא בתנאי כי אכן הצד שכנגד פועל בתום לב וכוונתו גם כן להמשיך לבנות את הקן והמסגרת המשפחתית ואף שיכול שהצדדים יגעו למסקנה כי עליהם לפרק את השותפות אכן מסכים לשתף את הצד השני כי לכל פירוק של תא משפחתי רבים הם הסיבות אשר בגללם הגיעו למצב זה אולם כאשר צד אחד הולך שלא בתום לב ועושה מעשים אשר לא ניתן לחזור בו וגונו והורס את

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

החלום על התא המשפחתי ומעשה זה ודאי יגרום לפירוק של הבית בזה יש אומדנה דמוכח ואנן סהרי כי לא היתה לו כל כוונה לשתף בנכסים שעל שמו בלבד את הפוגע ההורס ומקעקע את כל חייה המשפחה ואף שמתוך מעשיו היה ניכר כי כוונתו לשיתוף הרי כל זה נעשה בטעות ואומדנה דמוכח שהוטעה והולך שולל ולכן כוונה זו בטילה מעיקרא .

עוד יש להבהיר כי יש הבדל בין הפסיקה לגבי אשה מזנה שאינה מפסידה את זכויותיה וכמו שאמרו בדין העברי "כליה מי זנאי" לבין כוונת שיתוף שאז צריך לתת לה או לתת לו נכסים שאינם על שמו.

בבג"ץ נפסק

בג"ץ, (מפי השופטת נאור ובהסכמת המשנה לנשיאה ריבלין והשופט דנציגר), קיבל את העתירה ופסק כי:

הכלל בחוק הנו איזון שווה של הנכסים בני האיזון בין בני הזוג. סטייה מכלל זה תעשה רק בנסיבות מיוחדות לאחר שנבחן מכלול נסיבות המקרה ובהתחשב בכל השיקולים הרלוונטיים. כבר נפסק כי נטישת הבית או בגידה עשויות ליצור קרע בין בני הזוג ובדרך זו לשים קץ לשיתוף, אך אין נענשים עליהן למפרע ע"י נטילת הזכויות ברכוש המשותף. לאשם היחסי בפירוק הנישואין אין ולא כלום עם הזכויות ברכוש המשותף, ואין המשיב מאבד זכויות הקנין שרכש במהלך הנישואין אף אם נניח שהוא האשם היחיד בפירוק השיתוף. הלכת השיתוף חלה גם ביחס לזכויות סוציאליות הנובעות מעבודת בן הזוג במשך חיי הנישואין. הלכת השיתוף חלה גם ביחס ל"נכסי קריירה" שנצברו אצל אחד מבני הזוג, אלא אם התנו על כך הצדדים לפי הדין.

הקביעה לפיה אין נענשים על בגידה למפרע ע"י נטילת הזכויות ברכוש המשותף, כוחה יפה בין אם הרכוש משותף מכוח הלכת השיתוף ובין אם חל עליו הסדר האיזון הקבוע בחוק. לפיכך, נסיבות המקרה אינן מצדיקות סטייה מכלל השוויון באיזון המשאבים.

הנה לך שאף בפסיקת בג"ץ נכתב כי אין מענישים על זכויות שאחד מהצדדים כבר זכה בהם אבל על זכויות שצריך להוכיח בהם כוונת שיתוף ובסופו של יום מתברר כי כל כוונה זו יסודה בטעות הרי שבמקרה זה מעולם לא זכה הצד שבגד במערכת הנישואין בזכויות אלו ואין אנו מענישים אותו, אלא אנו קובעים כי עדיין לא זכה כי כוונת השיתוף והקנאת מתנה לבן/ת בטעות יסודה ובסיבתו ובמעשיו נתברר כי מעולם לא היתה כוונת שיתוף.

כעין זה כתב כבוד השופט שאול שוחט בתיק עמ"ש 11-12-1331 בת"א

"על כל אלה אוסיף ואומר את הדברים הבאים:

החרגתם של "נכסים חיצוניים" מכלל נכסי בני הזוג בני האיזון, מהווה ביטוי חקיקתי – **בחוק יחסי ממון** – לעקרונן של 'המאמץ המשותף' העומד גם בבסיס הלכת השיתוף. כל עוד השיתוף, בהלכת השיתוף, מכווון לנכסים שהופקו במהלך חיי הנישואין ובמאמץ משותף של שני בני הזוג (במשמעות שניתנה למונח זה בפסיקה) אין ליתן משמעות יתרה לדפוס היחסים ולאורח חיי הנישואין בין בני הזוג. לשם קביעת שיתוף בנכסים אלה אין צורך בחיים הרמוניים ודי, במרבית המקרים, בקיומו של התא המשפחתי ככזה. שונים הם פני הדברים כאשר אל צבר הנכסים המשותפים מבקשים להכניס "נכסים חיצוניים" שלא הופקו במהלך חיי הנישואין ממאמץ משותף. הכללתם של נכסים אלה במסת הנכסים המשותפים נשענת על כוונת הצדדים – כוונה של בן הזוג בעל הנכס החיצוני להכלילו, חרף העובדה שבן הזוג האחר לא תרם להפקתו. בהקשר זה יחסים הרמוניים, אמון הדדי, הן אישי הן כלכלי, והתנהלות של שני בני הזוג המלמדת על שיתוף, לא רק בנכסים משותפים, יש בה, כדי לתמוך בקיומה של כוונת שיתוף ביחס לנכס חיצוני ספציפי. קשה לייחס כוונה לבן זוג, לשיתוף בן הזוג האחר ביחס חיצוני, כשהאחר אינו שומר אמונים לבן זוגו, בוגד בו עם נשים אחרות .."

ועתה לפן ההלכתי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנה עתה ראיתי באחד מפסקי הדין שהתפרסמו שאחד מהדיינים ניסה להביא מקורות הלכתיים אלו או אחרים להלכת שיתוף ובנה וסתר בעניין כוונת שיתוף ולא הבנתי מה יש בזה הרי ודאי כל המושג של כוונת שיתוף נגד ההלכה. הפסיקה האזרחית אין לה כל כוונה לתאם עצמה או להתחשב בפן ההלכתי ותמיה לי מאוד והרי אף הצדדים אשר מקבלים עליהם לדון על פי חוק זה אין כוונתם שחוק זה יתיישב עם ההלכה.

עוד יש להבהיר כי הפסיקה בענין כוונת שיתוף אינה מעוגנת בחוק יחסי ממון אלא הלכה שהתחדשה בפסיקה האזרחית וקשה לומר עליה כי זה מנהג המדינה [שהרי על זה מסתמכים חלק מהפוסקים על פי חוק יחסי ממון אף שהצדדים לא קיבלו עליהם בקנין לפסוק על פי חוק זה] כוונת שיתוף זו פסיקה שמתגבשת והולכת וכל עוד שלא נחקק חוק ודאי שאין לומר עליה מנהג מדינה .

חקיקה כזאת יהיה קשה לתחם אותה ולהגדירה וכבר כתב כב' השופט רובינשטיין

"אודה, כי "גבולות הגזרה" אינם חדים, אך כך מטבע הדברים: אי אפשר לקבוע מראש כללים ברורים באשר לכל האפשרויות שמזמנת המציאות האנושית. לכן גם מתלבטים בתי המשפט ממקרה למקרה, באשר לנכס הספציפי בו מדובר וכוונת הצדדים לגביו. הפרשנות בה דיברנו יסודה בשיקולי הגינות במקרים שבהם הכף נוטה, במכלול ההשקעות בנכס, בהתנהגות הצדדים הכרוכה בו, לעבר השיתוף. מובן כי הדברים אינם נטולים בעייתיות, כיוון שלעתים קשה לכמת את ההשקעות ואת "ההתנהגות ההשקעית", אך לכן יש לנהוג זהירות ביישום, ואולם כאמור קשה לקבוע מראש את גבולותיו המדויקים לכל מקרה. ... "

הנה אף אם נתעקש ונאמר כי כך נוהגים הרי הפרשנות לקבוע כי אכן בעובדות אלו או אחרות תואמות את אמות המידה שעל פיהם נהגו לקבוע כי אכן היתה כוונת שיתוף בנכס חיצוני הרשום על שם צד אחד נתונה היא בידי ביה"ד .

ולכן, משניתנה לביה"ד והושתה עליו החובה לפסוק על פי החוק ("יחסי ממון") או על פי תקדימי פסיקה כנידון דין פסיקה "על כוונת שיתוף בנכס חיצוני הרשום על צד אחד" הרי שפרשנותו שלו הינה שוות ערך לפרשנות כל ערכאה משפטית אחרת הכפופה לחוק זה.

ומאחר וביה"ד פוסק על פי המשפט העברי הרי שבהכרח פרשנותו תהיה כפופה לדין העברי

בענין מנהג ידוע

כאשר אנחנו באים לחייב אדם ממון שכביכול הוא התחייב לו או שנתנו מתנה על פי המנהג הרי צריכים אנו לדעת כי המנהג פשוט וידוע

ובפס"ד בתיק 293221/2 בביה"ד הרבני נתניה הובא שם בשם הדיין הרה"ג יאיר בן מנחם שליט"א שכתב שם את המקור לדין העברי שבענין מנהג ידוע ונצטט קטע משם

רמב"ם הלכות אישות פרק כג הלכה יב

הנושא סתם כותב ונותן כמנהג המדינה, וכן היא שפסקה להכניס נותנת כמנהג המדינה וכשתבא לגבות כתובתה מגבין לה מה שבכתובתה כמנהגה מדינה, ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן מנהג המדינה עיקר גדול הוא ועל פיו דנין, והוא שיהיה אותו מנהג פשוט בכל המדינה.

וביאר זאת הגר"א (שם סקמ"ח):

"בטעם דמנהגא דכל דנסיב אדעתא דמנהגא וכו' לכן צריך שיהיה ידוע המנהג ההוא לכל".

פירושם של דברים הינו שהגם שהבעל לא התחייב במפורש בדבר מ"מ היות והמנהג הוא להתחייב הרי אנו אומרים שעל דעת המנהג הוא נשא ועל דעת המנהג התחייב, והתחייבותו תקפה. יחד עם זאת דרש הגר"א ש"יהיה ידוע המנהג ההוא לכל".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על הטעם לכך שנדרש שיהיה ידוע המנהג ההוא לכל ניתן לעמוד מהלכה אחרת ברמב"ם (אישות פט"ז, ז-ט) שכתב :

"תיקנו הגאונים שתהא האשה גובה כתובתה אף מן המטלטלין כו', כבר נהגו בכל המקומות שיכתבו בכתובה בין מקרקעי ובין מטלטלי כו', הרי שלא כתב כך אלא כתב סתם, אם היה יודע בתקנה זו של גאונים גובה ואם לאו או שנסתפק לנו הדבר מתיישבים בדבר הרבה, שאין כח בתקנה זו לדון בה אע"ג שלא נתפרשה כדין תנאי כתובה".

וכן כתב הריב"ש (סי' שצב) שאם היה הבעל במקום שכותבים שיעבוד מטלטלי והוא עצמו לא כתב, אם היה יודע בתקנתן של גאונים אמרינן שעל תקנתם הוא סומך ונשתעבד, ואם לא ידע בה י"ל שלא תגבה ממטלטלי דיתמי. וע"ע בש"ך (סי' מב' סקל"ו) שהוכיח כן דבעינן שידע מהמנהג, וכ"כ גם בסי' סא' (סק"ט), וכ"כ הגר"א (סי' מב, סקל"ט וסי' סא סקכ"ב), וכן פסק הנתיבות בסי' עא' (סקכ"ה) דאפילו היה המנהג פשוט אם לא היה הלוח יודע מהמנהג אינו מתחייב בו, וכדברי הש"ך שם (סקל"ג), וע"ע בגר"א שם (סקכ"ט) שכתב "שאינן משתעבד במנהג אא"כ יודע המנהג", וע"ע בערך ש"י (אה"ע סי' נ ס"ז).

נמצא שרק כאשר יודע הבעל מהמנהג הוא מתחייב על פיו, וביאר בשו"ת הר"א מזרחי (סי' טז דף לה) את טעם הדבר :

"שהרי אין כח המנהג יכול להתפשט בדין ממונא על מי שאינו רוצה להתנהג באותו מנהג, עד שנוציא ממון מיד המחזיק בו בע"כ על פי המנהג, כמו שהוא מתפשט גבי איסורא שחל עליו בעל כורחו ומפרישין אותו מאותו דבר וכו', שכן הוא חזינן ההוא מנהגא דמתא אי מנהגא ברורה פשוטה היא לכל בני מתא אמרינן אנן סהדי דאדעתא דמנהגא עשה מה שעשה, וכאילו התנה הוא בעצמו בפ"י על הדבר, וצריך לקיים תנאו, ולא מכח המנהג שנהגו אחרים. ואע"ג דהשתא צווח ואמר לא נתכוונתי לכך ולא נתרציתי בזה לעולם, אפ"ה אמרינן אנן סהדי דלא עשה אלא ע"פ המנהג וכו'. אבל אי לא הוי האי מנהגא ברורה ופשוטה לכל בני מתא, אמרינן דילמא מעיקרא לא שמיע ליה ההוא מנהגא, אי נמי שמיע ליה ולא בעי למעבד הכי, מכיון שכן הוי ספיקא, ומספיקא לא מפקינן ממון מחזקתיה".

הוכח וברור כי אכן ודאי שמי שרוצה להוציא ממון נכנס תחת אותו מנהג

הנה על כן כאשר רוצים להוציא ממון על פי מנהג שכך נהגו לפסוק כי במקום שהייתה כוונת שתוף בנכס חיצוני הרי שהצד שכנגד הופך להיות שותף בנכס זה, הרי שהוא צריך להוכיח כי בודאי שכוונת בעל הנכס הרשום על שמו כוונתו הייתה כי יהיה שיתוף בנכס זה אף שהוא רשום על שמו בלבד אולם אם הדבר הוא בספק ודאי שאין להוציא ממנו והש"ס בבלי ירושלמי ראשונים ואחרונים פסקו את ההלכה כי המוציא מחבירו עליו הראיה ואף בין בעל ואשה הדין כן

וכן כתב בשולחן ערוך אבן העזר הלכות כתובות סימן סו סעיף יא

וכשבאה לגבות כתובתה, מגבין לה מה שבכתובתה לפי מנהג המדינה. הגה : ואם היא אומרת שהוסיף לה יותר מן המנהג, צריכה להביא ראייה לדבריה ; אבל אם יש בידה שטר כתובה שאינו מקוים, או שאחד מן העדים הוא פסול, אף על פי שמראה התנאים שביניהם שהוצרך להוסיף לה, אינה גובאת אלא כמנהג. (פסקי מהרא"י סימן פ"ט). וע"ל סי' ק' סעיף ה'. ובכל אלו הדברים וכיוצא בהן, מנהג המדינה הוא עיקר, ועל פיו דנין, והוא שיהיה אותו המנהג פשוט בכל המדינה.

וכתב בכיפור הגר"א אבן העזר סימן סו ס"ק מו

ואם היא כו'. עספ"ט דכתובות פ"ט א' ופשוט דה מע"ה :

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לכן אף אם נקבע כי כן מנהג המדינה מכל מקום דבר שלא הוכח כי אכן היתה כוונת שיתוף והדבר בספק הרי הדין הוא כאשר יש ספק יש להעמיד את הנכס בחזקת מי שמחזיק בו.

סוף דבר לא ניתן להוציא מיד הבעל חלק כל שהוא מהמגרש אשר עליו נבנה הבית .

הדין במבנה [הבית]

אלא שעדיין יש לדון בעניין המבנה שהרי בית זה נבנה כאשר הצדדים היו נשואים אומנם הכל נבנה מהונו של הבעל שקיבל בירושה קרקע ובתמורה למתן של 3/4 מקרקע הירושה לקבלן התחייב ובנה הקבלן את הבית נשוא המחלוקת בין הצדדים מכל מקום בחלק הלוגיסטי של מהלך הבניה היתה האשה שותפה ואף הושקע בו במהלך הנשואים מכספי הצדדים לדעת האשה, אולם הבעל מכחיש וטוען כי כמעט הכל נעשה ע"י הקבלן שהתחייב לבנות את הבית מלבד דברים קטנים . [אומנם לא היתה השקעה מסבית ובכל זאת הושקע בו]

הצדדים גרו בבית זה זמן רב וכן גידלו בו את ילדיהם וע"י הבניה הושבח הנכס קרי הקרקע ונהגו בו כנכס משותף .

על כן נראה לי כי במבנה עצמו אפשר שיש שותפות מוחלשת על כן נראה לי כי את שווי הבית ללא עלות הנדל"ן שעליו בניו הבית יש להכניס למכלול הנכסים שאמורים להתחלק בין הצדדים ויהיה נכס בר איזון על פי חוק איזון משאבים .

להבהרת הדברים נוסף ונאמר, שהגם שכתבנו לעיל שאין לפנינו הוכחת שיתוף מובהקת מעבר לחיי הנישואין המשותפים, אך כל זה נאמר לגבי כוונת שיתוף במכלול המבנה הכולל את הקרקע והבית, שלגבי זה בודאי אין להסיק כוונת שיתוף בקרקע לפי נסיבות העניין וכפי שנכתבו לעיל.

אבל בכל מה שנוגע לדירה ולבית עצמו, ייתכן שאין צורך להגיע לכוונת שיתוף ספיציפי. שהרי מדובר בדירה שנבנתה במהלך חיי הנישואים ותוך שיתוף של האישה במהלך הבניה כאשר ייתכן שהיא אף השקיעה מבחינה כספית בבניה. לפיכך יש מקום להחיל כאן את חוק יחסי ממון אף שלא הוגדרה כוונת שיתוף ספיציפי.

חוק המקרקעין

הנה אף שחוק המקרקעין קובע כי הנבנה על המקרקעין צמוד למקרקעין ואין להפריד בניהם [וראה סעיפים 12-13 לחוק מקרקעין תשכ"ט 1969 וכדברי א. איזנשטיין בספרו "יסודות והלכות בדיני מקרקעין כרך א' פרק 9 שכתב

"אחת המגמות העיקריות של חוק המקרקעין התשכ"ט הייתה ליצור את המושג של יחידת המקרקעין אשר כוללת את הקרקע אשר כל הבנוי עליה וכל דבר אחר המחובר אליה חיבור של קבע זולת מחוברים שניתנים להפרדה ... עסקה במקרקעין חלה על הקרקע עם המחוברים ואין תוקף לעסקה במחוברים שהם בנפרד מהקרקע ."

כאן לא באנו להפריד בין הבעלות בקרקע לבין הבעלות במבנה קרי הבית שנבנה על הקרקע אלא שאנו קובעים כי לאשה יש מחצית מזכויות הבניה בבית וכאשר תעשה החלוקה על פי חוק איזון משאבים יש לקבוע כי אף שאין לאשה כל חלק בנדל"ן מכל מקום יש לה מחצית משוויו של הבית שנבנה על גבי קרקע . [ראה תמש"ת"א [53882-2-12-14]

על כן לצורך שווי הבית שנבנה על גבי המגרש שנתקבל בירושה יש למנות שמאי שיבצע את שווי הבית בקיזוז מרכיב עליית שווי הנדל"ן שעליו בנוי הבית .

הפן ההלכתי

חוק המקרקעין שצוטט לעיל [סעיפים 12-13 לחוק מקרקעין תשכ"ט 1969] גם הלכתית תופס

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ונבאר דברינו הנה אף שבהלכות מקח וממכר ברמב"ם בשו"ע חושן משפט סימן ריד וסימן רטו מבואר שם מה הדין כאשר אדם מוכר או נותן מתנה או מוכר בית או קרקע מכל בסוף סימן רטו סעיף ח פסק מרן שולחן ערוך חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן רטו סעיף ח שבממונות הכל הולך אחר המנהג.

הרמב"ם הלכות מכירה פרק כו הלכה ז כתב

"אף במוכר ולוקח אין כל אלו הדברים וכיוצא בהן מענינים אמורים אלא במקום שאין שם מנהג ולא שמות ידועים לכל דבר דבר בפני עצמו, אבל במקום שנהג ושהמוכר כך מכר כך הרי זה מכור וסומכין על המנהג, וכן מקום שאין קורין אלא בית לבית לבדו או שקורין בית לבית וכל סביבותיו ולכל שעל גביו הולכין אחר לשון אנשי המקום, וכן הדין במוכר חצר או שדה או עיר או מיטלטלין בכל הולכין אחר השמות הערוכות בפי הכל."

ובהגהות מיימוניות הלכות מכירה פרק כו הלכה ז כתב כי המקור לדברי הרמב"ם הם בתוספתא

[א] בתוספתא תניא בד"א במקום שלא נהגו אבל במקום שנהגו הכל כמנהג המדינה ועיין לעיל פי"ז: ועוד עיין ירושלמי בבא מציעא פרק ו הלכ' א ויבמות פרק יב הלכ' א וכן עיין בספר חיים ושלוש אבה"ע סימן ל'

וכן פסק בשו"ע חו"מ סימן רטו סעיף ח

"אף במוכר ולוקח אין כל אלו הדברים האמורים וכיוצא בהם אלא במקום שאין שם מנהג ולא שמות ידועים לכל דבר ודבר בפני עצמו אבל במקום שנהגו ושהמוכר כך מכר כך הרי זה מכור וסומכין על המנהג בין בקרקעות בין במטלטלין וזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן הולכין אחר לשון בני אדם באותו מקום ואחר המנהג."

וחזר ושנה בשנית דין זה שולחן ערוך חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן ריח סעיף יט

"כל אלו הדברים במקום שאין שם מנהג, אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום."

וחזר ושילש דין זה בשולחן ערוך חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן רכ סעיף טו

"אין דברים אלו אמורים אלא במקום שאין מנהג ידוע, אבל במקום שיש מנהג ידוע הכל הולך אחר המנהג."

ועיין "בערך לחם" שהביא את דברי הריב"ש שכתב שהולכים אחר המנהג שאפילו לא הסכימו בפירוש בני המדינה אלא שנהגו כן סתם

וז"ל שו"ת הריב"ש סימן קכח

והרב אלפסי ז"ל כתב בפרק הגזול גבי אין משלחין מעות בדיוקני והיכא דשדר ליה לחברי' כתב או אמר ליה שדר ליה הוא מידי דאית לי גבך ושדרי נהוניה ליהלא מחייב באחריותיהו. דהכי נהגו האידינא תגריו קיי"ל מנהגא מילתא היא, והכי שדרו ממתיבתא. וכתב הרשב"א ז"ל על זה וז"ל וכן אתה דן בכ"מ במה שנהגו בממונות, ואפי' נהגו כן במקום אחד אתה נוהג כן במקומו כאלו הוא תנאי גמור מוסכם ביניהם. ואפי' לא הסכימו בפירוש בני המדינה אלא שנהגו כן סתם הרי הוא מנהג חזק כאלו התנו בו. ואפי' לא כתבו הריהו אמן הסתם כאלו כתבו ודנין בו כאלו הוא תנאי ב"ד כיון שנהגו לעשות כן תדיר. ואפי' הוא כנגד ההלכה שהמנהג מבטל הלכה, עכ"ל.

והיום כל המתעסקים בעניני נדל"ן מכירה וקניה נעשה ע"י עורכי דין והם עושים כפי החוק ואין פוצה פה ומצפצף ודבר פשוט הוא שהוא המנהג.

מסקנה דדינא

א. הערעור מתקבל בחלקו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. לאשה אין כל חלק מהקרקע אשר עליה בנוי הבית נשוא הערעור.

ג. לאשה מגיע עשרים אחוז משווי הבית בקיזוז עלות הנדל"ן.

ד. לצורך כך יש למנות שמאי מוסכם שיעריך את שווי הבית בלבד.

הנלע"ד כתבתי וצור יצילנו משגיאות אמן.

דיין- מיכאל עמוס

עיינתי היטב במה שכתב עמיתי הדיין הרב מיכאל עמוס שליט"א ובחומר שבתיקים הכולל פרוטוקולים והחלטות בית הדין האזורי על שני הרכביו.

הנני מצטרף למסקנתו.

כבר כתבתי בפסק דין שפורסם לפני כשבועיים את עמדתי בעניין הלכת שיתוף ספציפי שעל בית הדין לנהוג באמות מידה מחמירות להוכחות כוונת שיתוף הבנויה על הפסיקה האזרחית, ק"ו כאשר מצטרפת למקרה עילת בגידה שבוודאי לא ניתן לומר שיש אומדנה לכוונת שיתוף מצד המערער הנבגד ע"י המשיבה.

לטעמי, הלכת שיתוף בנויה על אומדנה לכוונת בן זוג לתת מתנה למשנהו מחצית מנכס הרשום על שמו במסגרת מערכת הנישואין, כוונה זו לשתף את בן/ת הזוג בנכס, לא גרע דינה מכוונת נותן מתנה ואם במסגרת החוק עסקינן שכן הצדדים הסכימו לקבל על עצמם את חוק יחסי ממון, הרי שבחוק המתנה תשכ"ח סעיף 5 נאמר

א. (א) התחייבות לתת מתנה בעתיד טעונה מסמך בכתב.

(ב) כל עוד מקבל המתנה לא שינה את מצבו בהסתמך על ההתחייבות, רשאי הנותן לחזור בו ממתנה, זולת אם ויתר בכתב על רשות זו.

(ג) מלבד האמור בסעיף קטן (ב), רשאי הנותן לחזור בו מהתחייבותו אם היתה החזרה מוצדקת בהתנהגות מחפירה של מקבל המתנה כלפי הנותן או כלפי בן-משפחתו או בהרעה ניכרת שחלה במצבו הכלכלי של הנותן.

כלומר, כאשר בתהליך הנישואין פוגע בן/ת זוג במרקם מערכת הנישואין בצורה כה קיצונית של הפרת האימון והבסיס של המערכת המשותפת, הרי שיש לראות זאת כהתנהגות מחפירה המצדיקה את טענת המערער לחזרה מכוונת שיתוף ככל שהיתה.

ומכאן למקרה דנן.

הוכח בפני בית הדין קמא כי המשיבה בגדה במערער ועל סמך זה קבע בית הדין חיוב בגט והחלטות נוספות להשתת צווי הגבלה בעקבות סירובה לכבד החלטת בית הדין.

טענת המשיבה וב"כ שהתגרשו מכח הסכמה שהושגה בבג"ץ, הינה הטעייה גמורה, שכן הרואה נכוחה בהחלטות בית הדין האזורי (בהרכבו הקודם) יראה נכוחה שהאשה חוייבה בגירושין בגין בגידתה ונאלצה בעקבות התערבות בג"ץ לכבד החלטת בית הדין.

לא בכדי קבע בית הדין במעשה בית דין שאם האשה תהיה מעוניינת להינשא לגבר הזר שעמו התרועעה יש צורך לקיים בירור. בית הדין נוהג לעשות כן כאשר לפניו תשתית ראייתית סבירה שאכן יש ממש בטענת המערער.

על החלטות בית הדין לחיוב המשיבה בגט והטלת צווי הגבלה לא הוגש ערעור בכית הדין הגדול והינם החלטות חלוטות.

בנסיבות הללו גם אם יש ממשות בטענת המשיבה בהשתתפותה בשיפוץ שנערך בבית הרי שלמערער עומדת הזכות לטעון שלא היתה לי כל כוונת שיתוף וגם אם כן עומדת לו הזכות לחזור בו מכוונת התחייבות לשיתופה בנכס.

אצטט קטע מפסק דין שנכתב בטעמה של פסיקת בתי המשפט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על טעמו של נוהג זה הרחיב כב' השופט רובינשטיין בפסק דין אחר(בע"מ
5939/04):

"מהו איפה שיעור הדברים? רוח העידן, פתיחת הדלתות לגישה שאינה
"פורמאלית" בלבד הנאחזת ברישום הנכס אלא בוחנת מצבים חברתיים
ואישיים למהותם, מרחפת על פני הפסיקה מזה שנים באשר לשיתוף הנכס
גם לגבי נכסים שנרכשו לפני הנישואין ובמיוחד בדירת המגורים [...] בעיני
כל אלה, יש ביסוד הדברים ציפייה להגינות ביחסים בין בני אדם בכללי –
נגזרת של תום הלב החולש על המשפט הפרטי. (ראו והשוו סעיפים 39 ו-61
לחוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג-1973) בחינת "אדם לאדם – אדם" (הנשיא ברק,
רע"א 6339/97 רוקר נ' סלמון פ"ד נה (1) 199, 279). וגם תמציתו הערכית של כלל
"ועשית הישר והטוב" (דברים ו' י"ח) [...] ככל שהתוכן המשותף שנוצק
לקניין ובוודאי לדירת המגורים של זוג ומשפחה משמעותי יותר וככל
שהייתה שותפות נמשכת בחיי הנישואין ולה ביטויים מסוגים שונים, גם אם
אלה לא היו "גן של ורדים" בכל עת ובכל שעה כך מצדיקה ההגינות כי
תגבר ההתייחסות לחזקת השיתוף במיוחד על נכס כמו דירת מגורים
והמשפחה."

כאמור. ציפייה להגינות יוצרת אומדנה לכוונת שיתוף/נתינה והיא בעצם הבסיס המשפטי לביסוס
קביעת הפרמטר לכוונת שיתוף של בעל הנכס עם משנהו. במקרה דנן, מעשה הבגידה יוצר כוונת אי
שיתוף של בעל הנכס כלפי מי שבגד בו, ודוק מינייה לאתריין.

לזאת יש להוסיף, שעל פי ההלכה המוחזק ברישום בטאבו יכול לטעון קים לי כפוסקים הסוברים
שהרישום בטאבו קובע מוחזקות.

עם זאת. מאחר ולאחר חקירה ודרישה של בית הדין האזורי נראה להם שבכל זאת היתה כוונת
שיתוף מסוימת בשיפוץ הדירה במהלך חייהם המשותפים ויש להניח שלמשיבה היה חלק מסויים
בשיפוץ הדירה הייתי מעמיד את חלקה בשיפוץ בעשרים אחוז משווי הדירה בלבד ולא בשווי הקרקע.

אשר על כן לענ"ד יש לפסוק שהערעור מתקבל בחלקו, קרי, לאשה אין זכויות במגרש אולם בבית
תקבל עשרים אחוז משווי לאחר הערכת שמאי.

דיין- מימון נהרי

לאחר עיון בתיק ובמה שכתבו עמיתי כבוד הרבנים הגאונים נראה לי כי במקרה שלפנינו אין מקום
לפסוק למערערת שום חלק בערך הקרקע, אמנם לגבי ערך הבית לדעתי יש לילך בדרך שונה ממה
שנקטו עמיתי

אקדים כי מסכים אני לכך שלא הוכח לפנינו כל כוונת שיתוף וכפי שכתבו עמיתי, אמנם חלוק אני
במה שהמשיכו ודנו כי קיימת כאן שותפות מוחלטת דבר שהוביל למסקנה כי האישה זכאית ל20 אחוז
מערך הבניה.

במקרה שלפנינו הבניה נעשתה על ידי עסקת קומבינציה היינו שמלוא ערך הבניה שולמה על ידי
תמורת הקרקע. קרקע זו שייכת לבעל ואין חולק כי מוחרגת היא מחוק יחסי ממון- ומאיזה טעם נאמר
כי יש לחלק בין הקרקע לבין ערך הבניה? וממנה נפשך אם קיימת שותפות מוחלטת הרי שזו תקפה
על מכלול הנכס ואם נקבל כי כוונת שיתוף לא הייתה כן הרי יש לומר כי אין לאישה זכות בנכס כלל.

נפן אם כן ונראה מאיזה טעם פסקו עמיתי כי קיימת כאן כוונת שיתוף.

המעין בדבריהם יראה כי הסתמכו בעיקר על אותו שיפוץ שנעשה על ידי הצדדים ומכאן הסיקו כי יש
כאן "דבר מה נוסף" אם כי בצורה מוחלטת. אני כשלעצמי סבור כי לא הייתה כאן כוונת שיתוף כלל
וזאת בדגש על כך שהכספים מהם בוצע השיפוץ היו כספיו של הבעל. סבור אני כי במצב דברים זה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לא ניתן ללמוד מכאן את רצונו של הבעל לשתף את האישה בנכס שהרי הכספים הינם בבעלותו והנכס הוא בבעלותו ומדוע נאמר כי התבססה כאן עילת שיתוף כל שהיא.

אכן לדעתי ההתמודדות עם העובדה שהבעל השקיע כספים בדירה אמורה להיות בצורה אחרת וכך במידה וההשקעה קיימת עד לשלב זה תהיה זכאית האישה לקבל ערך מהשבחת הנכס או חלק מהכספים שהושקעו בנכס אולם פטור אני לדון בכך בנסיבות אלו בהם על פניו השבח בנכס עבר לו מהעולם.

אוסף ואומר כי להבדיל ממקרה בו הכניס אחד הצדדים נכס מקודם הנישואין בו נאמרה עיקרה של הלכת השיתוף הספציפי הרי שבמקרה בו הוכנס הנכס בתקופת הנישואין עצמה ולמרות כן נרשם על שם אחד מהצדדים יש כאן אמירה ברורה מצדו של אותו צד שלא לשתף את הצד השני בנכס.

כך נאמר על ידי השופט עמית במסגרת השיקולים לקביעת שיתוף ספציפי

(-) האם הדירה נתקבלה בתקופת הנישואין מכוח ירושה או מתנה, שאז נדרשת לטעמי מידה גדולה יותר של הוכחה. הדבר נכון במיוחד לגבי דירה שנתקבלה במתנה במהלך תקופת הנישואין, מן הטעם שיש ליתן משקל לכך שנותן המתנה בחר להעניקה רק לאחד מבני הזוג ולכך שבן הזוג השני הסכים, גם אם בשתיקה, כי הדירה שנתקבלה במתנה תירשם רק על שם בן הזוג מקבל המתנה.

אמנם מקרה בו מדובר בתחליף נכסים שהיו קודם הנישואין ונעשה רישום על שם אחד מהצדדים גרוע הרבה יותר שהרי יש כאן אמירה ברורה כי אין ברצונו של אותו צד לשתף את השני באותו נכס.

נכון הוא כי ניתן לבחון שיתוף ספציפי על אותו נכס מכוח המשך חיי הנישואין, אולם ברור גם כי במקום בו כבר הביע בעל הנכס את רצונו שלא לשתף כי אז נטל ההוכחה על המבקש לשתף הינו כבד יותר.

אלו הם הנתונים במקרה זה שלפנינו וכאמור לא ראיתי טעם מיוחד מבחינת "דבר מה נוסף" שיש בו כדי לקבוע האישה זכאית לחלק מהנכס.

באשר למה שכתב חברי לדמות לדין מתנה איני מסכים עם זה כי בנותן מתנה טעונה מסמך כתב התחייבות לתת מתנה בכתב במפורש ולכן כל זמן שלא הושלם ההליך או נשתנו הנסיבות כמפורש בחוק הרי שהנותן רשאי לחזור בו מה שאין כן בכוונת שיתוף הרי כוונת השיתוף היא עצמה גורמת למתן זכויות בנכס לטובת הצד שכנגד .

יצחק אלמליח

לאחר העיון בדברי עמיתי הגאון הרב אלמליח שליט"א חוזר אנוכי ממסקנתי לתת למשיבה עשרים אחוז מערך הדירה.

מקובלים עלי נימוקיו של הרב אלמליח שהיות והמדובר בעיסקת קומבינה נדרשת רמת הוכחה גדולה יותר על הבא להוציא מהמוחזק ברישום.

עם זאת. על משמרתי אעמודה בכל הנוגע לדימוי כוונת שיתוף לדיני מתנה.

אבהיר דברי.

כל נושא הפסיקה האזרחית שהתעורר בשנים האחרונות מיוסד על אומדנה בכוונת הצד המוחזק בנכס לתת לבן/ת זוגו שותפות. ומכאן שיש לראות זאת כנתינה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אלא מאי, כוונת הנתינה מבוססת על תהליך דינמי שיש בין הצדדים במערכת הנישואין שלהם עליה מבוססת הפסיקה האזרחית להראות כוונת שיתוף. משכך סבורני כי כוונת השיתוף נמדדת בהליך של תקופה ולא בהבזק של רגע שנראה ממעשה מסויים.

מסכים אנוכי עם מה שכתב עמיתי הגאון הרב אלמליח שכוונת שיתוף גורמת למתן זכויות כרם חלוק אני עליו לאחר המח"ר בכך שאני סבור שהיא נמדדת בהליך ממושך ולא כתוצאה ממעשה מסויים המוכיח כוונת שיתוף ומכאן הבנתי שיש להוכיח כוונת שיתוף דימיון לדיני מתנה שכל עוד לא חל רישום בפועל אזי יש לבחון את מכלול הרכיבים בעת פירוק השיתוף שכאמור במקרה דנן הדעת נוטה שאין כוונת שיתוף למי שבגר במערכת הנישואין.

מסקנה דדינא

לדעת הרוב לא מגיע לאישה כל חלק, לא בקרקע ולא בבית הבנוי עליו.

לדעת המיעוט לא מגיע כל חלק בקרקע כולל החלק שבנוי עליו הבית, אולם מגיע לה מגוף המבנה (הבית) 20% בלבד.

ניתן לפרסם ללא פרטים מזהים.

ניתן ביום ד' באב התשע"ז (27/07/2017).

הרב מימון נהרי

הרב מיכאל עמוס

הרב יצחק אלמליח

העתק מתאים למקור

בנימין שונם, המזכיר הראשי

נחתם דיגיטלית ע"י הרב יצחק אלמליח בתאריך 27/07/2017 22:50